

3. Упоредни приказ установа на територији градова Србије

3.1. Музеји

Зачеци музеја у Србији везани су за XIX век и период романтизма у коме се будила национална свест свуда по Европи, па тако и у Србији. Заинтересованост за националну прошлост, а посебно за материјална сведочанства о њој, подстакле су истраживање, али и сакупљање старина. Почети музеја, у смислу систематског сакупљања, везују се за збирку минерала Кнеза Милоша Обреновића у Крагујевцу, која је потом пренета у Београд, у Мусеум Лицеја. Развој музеја у Србији везује се за оснивање Народног музеја у Београду 1844. године, а затим и Матице Српске 1847. године у Новом Саду. После Другог светског рата, и током друге половине XX века, музеји почињу да се оснивају у много већој мери у Србији, тако да свако веће место добија свој музеј.

Музејска делатност у Србији регулисана је члановима 65. и 77. Закона о културним добрима, (Службени гласник РС, број 71/94), а затим правилницима: Правилник о ближим условима за почетак рада и обављање делатности установа заштите културних добара, Правилник о програму стручног испита у делатности заштите културних добара и начину његовог полагања (Службени гласник РС, бр. 11/96, 15/96), Правилник о обрасцима за документацију која се води о археолошком ископавању и истраживању, Правилник о програму стручног испита у делатности заштите културних добара и начину његовог полагања, Правилник о регистрима уметничко-историјских дела, као и Решењем о утврђивању надлежности музеја према врстама уметничко-историјских дела и према територији.

На територији 21 града укупно је 25 музеја. Оснивач 22 музеја је локална самоуправа. Један музеј има статус републичке установе (Музеј наивне и маргиналне уметности у Јагодини), два музеја немају статус самосталне установе, већ се налазе у склопу Центра за културу Вук Караџић у Лозници – Музеј Јадра, односно Спомен-парка Крагујевачки октобар у Крагујевцу – Музеј 21. октобар, док Музеј стара ливница у Крагујевцу, који такође није самостална установа, има статус приватног музеја. Управо због тога што два музеја немају статус самосталне установе није могуће правити компаративну анализу са другим музејима.

Ова анализа заснована је на упитницима који су музеји попунили у оквиру пројекта Локалне културне политике. Упитници су установама послати у два наврата. Први пут у току 2009. године послат им је општи упитник који је укључивао основне податке и преглед активности закључно са 2008. годином. Други пут, почетком 2010. године, послата је допуна главних упитника која се односила на податке који се тичу 2009. године. Напомињемо да нам Народни музеј у Пожаревцу и Народни музеј у Панчеву нису доставили упитнике, тако да смо за ове музеје користили податке из упитника Музеји актуелно стање, који су ове установе попунили за потребе другог пројекта Завода за проучавање културног развоја. Седам музеја није попунило допуне упитника са подацима за 2009. годину. Музеји узети у анализу су:

- | | |
|---|------------------------------------|
| ✓ Народни музеј Ваљево | ✓ Народни музеј Ниш |
| ✓ Народни музеј Врање | ✓ Музеј Рас у Новом Пазару |
| ✓ Народни музеј у Зајечару | ✓ Народни музеј Панчево |
| ✓ Народни музеј у Зрењанину | ✓ Народни музеј Пожаревац |
| ✓ Завичајни музеј у Јагодини | ✓ Градски музеј Сомбор |
| ✓ Народни музеј у Крагујевцу | ✓ Народни музеј Смедерево |
| ✓ Музеј 21. октобар (није самостална установа) у Крагујевцу | ✓ Музеј Срема у Сремској Митровици |
| ✓ Музеј Стара ливница (није самостална установа) у Крагујевцу | ✓ Градски музеј Суботица |
| ✓ Народни музеј Краљево | ✓ Народни музеј Ужице |
| ✓ Народни музеј Крушевац | ✓ Народни музеј Чачак |
| ✓ Народни музеј Лесковац | ✓ Народни музеј Шабац |
| ✓ Музеј Јадра (није самостална установа) у Лозници | |

• Статус и тип музеја

Сви музеји који функционишу као самосталне установе и чији су оснивачи локалне самоуправе, су комплексног типа. По административној надлежности припадају обласним/окружним/регионалним музејима јер, поред територије града у коме се налазе, обухватају и поједине општине или пак целе



округе. И поред тога, њих 16 у називу има придев „народни“, док само у четири случаја назив указује на њихову територијалну надлежност, као што то су: *Музеј Срема* у Сремској Митровици, *Градски музеј Сомбор*, *Завичајни музеј Јагодина*, *Градски музеј Суботица*, *Музеј Рас* у Новом Пазару. Ипак, музеји у Сомбору и Суботици нису надлежни само са градове у коме се налазе, већ и за још три, односно две општине.

✓ **Територијалне надлежност музеја**

Музеји се разликују по броју општина које својом надлежношћу покривају, а тај број варира од једне до осам. За најмањи број општина надлежан је Музеј у Смедереву који је надлежан само за територију града Смедерева, а за по осам општина надлежни су Музеји у Пожаревцу и Ужицу.

- ✓ Народни музеј Ваљево: Ваљево, Осечина, Мионица, Лајковац, Уб, Љиг
- ✓ Народни музеј Врање: Врање, Бујановац, Прешево, Трговиште, Босилеград, Сурдулица, Владичин Хан
- ✓ Народни музеј Зајечар: Зајечар и Бољевац
- ✓ Народни музеј Зрењанин: Зрењанин, Нови Бечеј, Нова Црња, Сечањ, Житиште
- ✓ Завичајни музеј Јагодина: Јагодина, Свилајнац, Деспотовац и Рековац
- ✓ Народни музеј Крагујевац: Крагујевац, Баточина, Лапово, Рача и Кнић
- ✓ Народни музеј Краљево: Краљево, Рашка, Врњачка Бања
- ✓ Народни музеј Крушевац: Крушевац и Ражањ
- ✓ Народни музеј Лесковац: Лесковац, Бојник, Лебане, Медвеђа
- ✓ Народни музеј Ниш: Ниш, Алексинац, Мерошина, Сврљиг, Дољевац, Гаџин Хан
- ✓ Музеј Рас у Новом Пазару: Нови Пазар и Тутин
- ✓ Народни музеј Панчево: Панчево, Опово, Ковачица, Ковин
- ✓ Народни музеј Пожаревац: Пожаревац, Велико Градиште, Голубац, Мало Црниће, Кучево, Жабари, Петровац, Жагубица
- ✓ Градски музеј Сомбор: Сомбор, Апатин, Оџаци, Кула
- ✓ Народни музеј Смедерево: Смедерево
- ✓ Музеј Срема у Сремској Митровици: Сремска Митровица, Шид, Ириг
- ✓ Градски музеј Суботица: Суботица, Бачка Топола, Мали Иђош
- ✓ Народни музеј Ужице: Ужице, Ариље, Бајина Башта, Косјерић, Нова Варош, Пожега, Сјеница, Чајетина
- ✓ Народни музеј Чачак: Чачак, Лучани, Ивањица
- ✓ Народни музеј Шабац: Шабац, Богатић, Владимирци

Приказ 1: Број општина за које су музеји надлежни



• **Просторни капацитети**

Број објеката које музеји користе, варирају и крећу се од једног до 11. Један објекат користи пет музеја (Зрењанин, Смедерево, Јагодина, Шабац, Панчево), док највећи број објеката користи музеј у Нишу, чак 11.

Статус културних добара главних зграда има 16 музеја, од чега су седам културна добра од великог значаја, и једна културно добро од изузетног значаја.

Обезбеђен приступ за особе са инвалидитетом има само Градски музеј у Сомбору.

Проблем недостатка простора истакли су готово сви музеји (Зрењанин, Ваљево, Пожаревац, Сомбор, Чачак, Суботица, Смедерево, Јагодина, Крагујевац, Крушевац, Нови Пазар, Зајечар, Лесковац). Овај проблем подразумева недостатак простора како за депо, тако и за изложбене и канцеларијске просторе. **Адаптација неискоришћених простора** је решење недостатка простора које су предложили музеји у Зрењанину, Новом Пазару, и Суботици. **Доградња/изградња нових објеката** као решење недостатка простора предложили су музеји у: Пожаревцу, Нишу, Чачку, Крагујевцу, Шапцу, и Зајечару.

Потребу за реконструкцијом/адаптацијом главне зграде истакли су музеји у: Сремској Митровици, Чачку и Крушевцу.

Функционисање у више објеката (11) као значајан проблем истакао је музеј у Нишу.

Несамосталност установе као правног лица главни је проблем Музеја Јадра који се налази у склопу Културног центра у Лозници.

Табела 1: Просторни капацитети музеја

Музеј	Број објеката којима музеј располаже	Површина простора (м ²)	Површина изложбеног простора (м ²)	Површина депоа (м ²)
Народни музеј Ваљево	6 (од којих је један депо)	2810	1700	660
Народни музеј Врање	4	1725	475	135
Народни музеј Зајечар	5	1366 (изузимајући <i>Felix Romulianu</i> и Турску воденицу)	664	396
Народни музеј Зрењанин	1	2075	1691	316
Завичајни музеј Јагодина	1	781	409	200
Народни музеј Крагујевац	9	2930	1247	582
Народни музеј Краљево	3 (од којих су два депоа)	1426	600	356
Народни музеј Крушевац	6	2615	1238	190
Народни музеј Лесковац	4	2582	1286	450
Народни музеј Ниш	11 (од којих је један депо)	4433	2299	875
Музеј <i>Рас</i> Нови Пазар	3 (од којих је један депо)	519	333	70
Народни музеј Панчево	1	1763	1066	377
Народни музеј Пожаревац	4	1289	593	545
Градски музеј Сомбор	3 (од којих је један неупотребљив)	2717	1900	160
Народни музеј Смедерево	1	925	600	200
Музеј Срема Сремска Митровица	2	2203	Нема података	Нема података
Градски музеј Суботица	3	3038	1031	1340
Народни музеј Ужице	5	3396	2669	315
Народни музеј Чачак	2	1434	393	891
Народни музеј Шабац	1	1033	800	120

- Сталне поставке**

Сви музеји изузев панчевачког имају сталне поставке, с тим да је у шабачком музеју у току израда нове поставке, па је један део поставке уклоњен и направљен изложбени простор. Израда нових сталних поставки у току је и у музејима Суботице и Пожареваца. Интересантно је да је велики део поставки новијег датума. Међутим, треба истаћи да је веома мало поставки које су концептуално промењене. Најчешће се ради о реорганизацији и допуни старих поставки.

Табела 2: Датирање сталних поставки у музејима

Музеј	Стална поставка
Народни музеј Ваљево	2005. година
Народни музеј Врање	1999. година
Народни музеј Зајечар	део је реконструисан 2009. године, а други део је у плану да се реконструише 2010. године (иначе је постављена пре око 40 година)
Народни музеј Зрењанин	2005. година
Завичајни музеј Јагодина	2001. година
Народни музеј Крагујевац	2005. 2006. и 2008. година
Народни музеј Краљево	2008. година
Народни музеј Крушевац	1971. година
Народни музеј Лесковац	1974. година
Народни музеј Ниш	2008. година
Музеј Рас Нови Пазар	2008. година
Народни музеј Панчево	Нема сталну поставку
Народни музеј Пожаревац	У припреми нова стална поставка
Народни музеј Смедерево	1972. година
Градски музеј Сомбор	2008. година
Музеј Срема С. Митровица	археолошка из 1986. и историјско-етнолошка од 2008. у изради
Градски музеј Суботица	У припреми нова стална поставка
Народни музеј Ужице	1995. година
Народни музеј Чачак	2006. година
Народни музеј Шабац	1987. година, а у припреми је нова стална поставка

• Буџет

Највећи буџет и у 2009. и у 2008. години имао је Народни музеј у Нишу, док је најмање средстава у 2008. години издвојено за Музеј Рас у Новом Пазару – мање од 10 милиона динара. У 2009. години, пристигли подаци показују да је најмањи буџет имао музеј у Врању, с тим да шест музеја Заводу није доставило податке о буџету, а међу њима ни музеј у Новом Пазару. Стога се не може сагледати да ли се код музеја Рас наставља тренд најнижих средстава.

Табела 3: Појединачни буџети музеја

Музеј	Буџет у 2008. години у еврима	Буџет у 2008. години у динарима	Буџет у 2009. години у еврима	Буџет у 2009. години у динарима
Народни музеј Ваљево	230.919,65	18.804.203,00	219.443,01	20.612.436,00
Народни музеј Врање	144.597,93	11.774.870,00	120.588,90	11.327.000,00
Народни музеј Зајечар	351.920,23	28.657.498,00	347.661,57	32.656.095,00
Народни музеј Зрењанин	543.510,72	44.259.056,00	447.458,95	42.030.132,00
Завичајни музеј Јагодина	289.861,23	23.603.922,00	281.867,38	26.476.000,00
Народни музеј Крагујевац	343.576,21	27.978.029,00	311.032,51	29.215.501,00
Народни музеј Краљево	299.551,86	24.393.047,00	260.502,92	24.469.222,00
Народни музеј Крушевац	418.246,62	34.058.575,00		
Народни музеј Лесковац	337.963,79	27.521.000,00		
Народни музеј Ниш	617.070,80	50.249.186,00	514.668,68	48.343.189,00
Музеј Рас Нови Пазар	121.892,21	9.925.902,00		
Народни музеј Панчево	280.612,21	22.850.749,00		
Народни музеј Смедерево	192.943,47	15.711.734,00	175.962,29	16.528.261,00
Градски музеј Сомбор	277.532,86	22.600.000,00	149.395,35	14.032.810,00
Музеј Срема С. Митровица	218.305,45	17.777.006,00		
Градски музеј Суботица	422.426,99	34.398.990,00	349.370,88	32.816.651,00
Народни музеј Ужице	467.770,90	38.091.426,00		
Народни музеј Чачак	299.704,00	24.405.436,00	208.366,38	19.572.000,00
Народни музеј Шабац	175.850,54	14.319.826,00	160.780,65	15.102.239,00

У табели која следи рангиране су промене буџета у 2009. у односу на 2008. годину. Промене су идентификоване у еврима јер средства изражена на тај начин, због колебања динара, представљају реално стање буџета установа.

Табела 4: Рангирање разлика у буџетима између 2008. и 2009. године (приказано у еврима и процентима где је ■ - смањење, а ■ - повећање буџета)

Градски музеј Сомбор	-128,137.51 (-46,2%)	Народни музеј Крагујевац	-32,543.70 (-9,5%)
Народни музеј Чачак	-91,337.62 (-30,5)	Народни музеј Смедерево	-16,981.18 (-8,8)
Народни музеј Зрењанин	-96,051.77 (-17,7%)	Народни музеј Шабац	-15,069.89 (-8,6%)
Градски музеј Суботица	-73,056.11 (-17,3%)	Народни музеј Ваљево	-11,476.64 (-5%)
Народни музеј Ниш	-102,402.12 (-16,6%)	Завичајни музеј Јагодина	-7,993.85 (-2,8%)
Народни музеј Врање	-24,009.03 (-16,6%)	Народни музеј Зајечар	-4,258.66 (-1,2%)
Народни музеј Краљево	-39,048.94 (-13%)		

Као што се види из табеле, упоређујући буџете у 2008. и 2009. години, приметно је да ниједан музеј, од оних који су Заводу доставили податке за 2009. годину, није имао повећање буџета у 2009. години у односу на претходну. Умањење средстава кретало се од 1,2% у зајечарском музеју до 46,2% у Градском музеју у Сомбору.

✓ Структура буџета

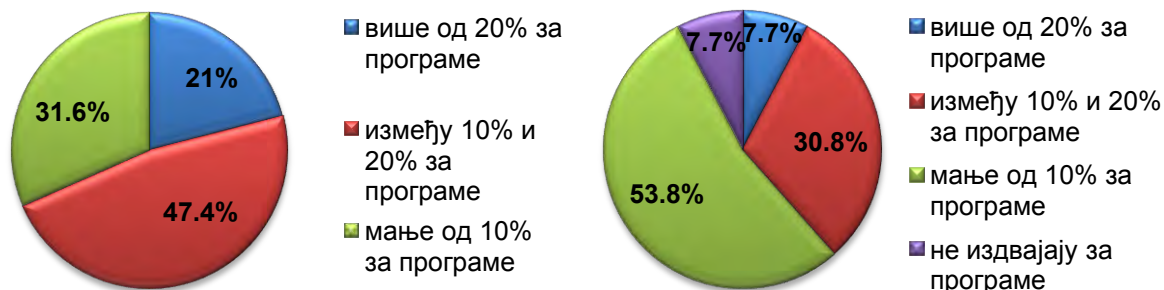
Структура буџета музеја показује да се највећи део издваја за плате. То је најизраженије у музејима у Нишу, Крушевцу и Ужицу где се за плате издваја око 82, односно 75% укупног буџета установе. И у 2008. и у 2009. години чак 60% музеја издвојило је већа средства за текуће трошкове него за програме, док је у Музеју у Ваљевоу 2008. године однос тих врста средстава изједначен.

Табела 5: Упоредни приказ структуре буџета у 2008. и 2009. години (приказано у процентима)

Музеј	Средства за реализацију програма		Плате и накнаде запослених		Текући трошкови	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Народни музеј Ваљево	19,2%	7,9%	61,6%	64%	19,2%	28,1%
Народни музеј Врање	24,3%	-	65,2%	73,5%	10,5%	26,5%
Народни музеј Зајечар	31,8%	12%	39%	72%	29,2%	16%
Народни музеј Зрењанин	7,7%	6%	61,7%	74%	30,6%	20%
Завичајни музеј Јагодина	6,5%	6,6%	56,7%	58,4%	36,7%	35%
Народни музеј Крагујевац	14,5%	18,4%	69,2%	76,5%	16,3%	5,1%
Народни музеј Краљево	7,8%	11,9%	61,2%	67%	31%	21,1%
Народни музеј Крушевац	18,4%	Н.п.	75,5%	Н.п.	6%	Н.п.
Народни музеј Лесковац	6,5%	Н.п.	69,1%	Н.п.	24,4%	Н.п.
Народни музеј Ниш	3,2%	6,8%	82%	82,5%	15%	10,7%
Музеј Рас Нови Пазар	28,2%	Н.п.	46,5%	Н.п.	25,3%	Н.п.
Народни музеј Панчево	19,6%	Н.п.	59%	Н.п.	21,4%	Н.п.
Народни музеј Смедерево	5,4%	7,4%	61,3%	62,9%	33,3%	29,7%
Музеј Срема Сремска Митровица	13,2%	Н.п.	64,3%	Н.п.	22,5%	Н.п.
Градски музеј Сомбор	11,5%	1,9%	53%	89,4%	35,5%	8,7%
Градски музеј Суботица	11,3%	8%	51,4%	64%	37,3%	28%
Народни музеј Ужице	13,9%	Н.п.	75%	Н.п.	11,2%	Н.п.
Народни музеј Чачак	27,4%	24,6%	50,2%	60,6%	22,4%	14,8%
Народни музеј Шабац	14,2%	15,7%	65,7%	73,3%	20%	11%

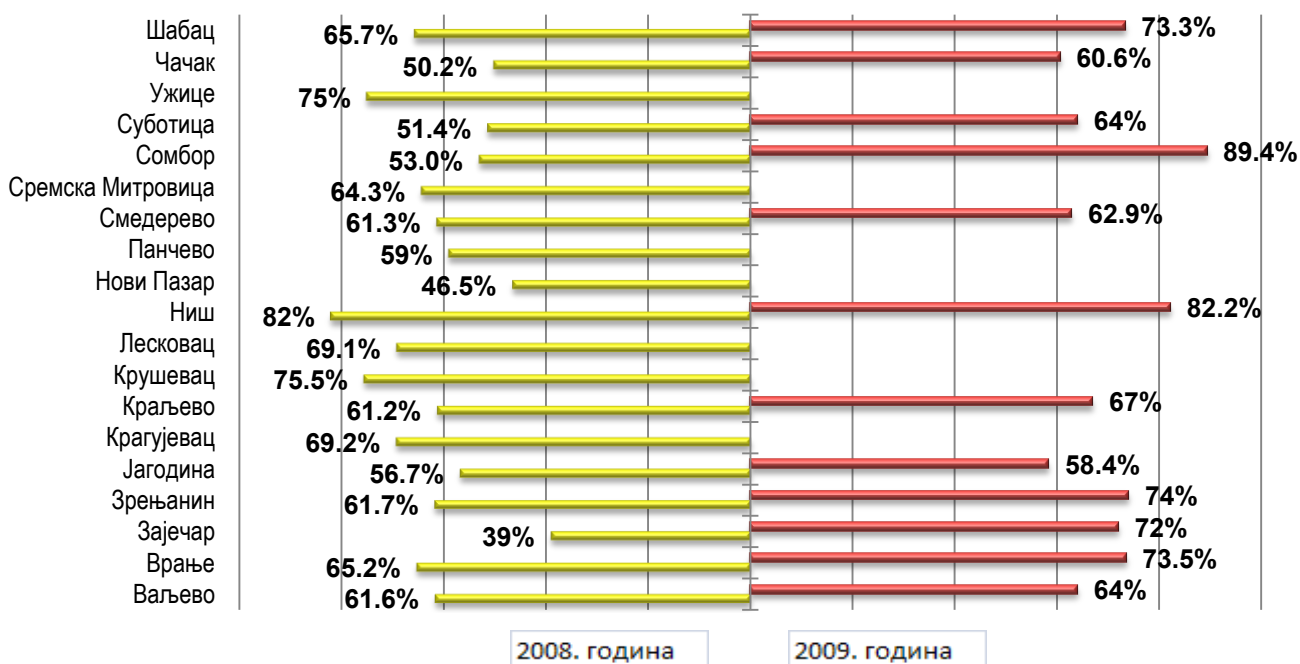
*Н.п. – нема података

Приказ 2: Однос музеја према издвајању за програме у 2008. и 2009. години (у процентима)



Сви музеји којима је заједнички проблем недовољно средстава за реализацију програма, као предлог решења истакли су повећање издвајања средстава за културу из градских буџета. Једино је музеј у Зрењанину као конструктиван предлог решења овог проблема навео оспособљавање кустоса за писање предлога пројеката.

Приказ 3: Удео плата и накнада запослених у музејима у 2008. и 2009. години



Највећим делом музеји се финансирају из буџета својих оснивача. Процент зависности од градског буџета варира, и у 2008. години креће се између 50% у Народном музеју у Зајечару, и 53% у Музеју *Рас* у Новом Пазару до 94% у Народном музеју у Крагујевцу и Шапцу, и чак до 97% у Народном музеју у Краљево. Када је реч о остваривању сопствених прихода, у томе убедљиво предњаче музеји у Ваљево и Зајечару који су у 2008. години остварили сопствене приходе у износу од 14%, односно 12%. Музеји који остварују преко 5% сопствених прихода су музеји у: Зрењанину (7%), Нишу (8%), и Јагодина (5%). С друге стране, постоје музеји који немају сопствене приходе као што су музеји у: Крагујевцу и Панчеву. Сви остали музеји остварују мање од 5% сопствених прихода. У 2009. години ситуација је готово непромењена – распон учешћа градова у буџетима музеја креће се од 49% до 98%, док је удео сопствених прихода између 1% и 19%.

Спонзорства и донације незнатно учествују у финансирању Музеја тако да се закључује да овај начин прибављања средстава међу музејима није довољно развијен. Спонзорства и донације као изворе финансирања користи само седам установа, односно 35% музеја, а њихова заступљност у укупним буџетима ових установа креће се од 1% до 3%. Иста ситуација је и када говоримо о учешћу општина у финансирању музеја који их својом делатношћу покривају. Свега три музеја користе тај начин допуне буџета.

Табела 6: Упоредни приказ извора финансирања у 2008. и 2009. години

Музеј	Република		Покрајина		Град		Општина		Сопствени приходи		Приватни сектор и остало	
	година	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Ваљево	15%	10%	-	-	65%	67,8%	-	2,5%	14%	19%	6%	0,7%
Врање	24,4%	10,4%	-	-	68%	85,7%	-	-	3,2%	3,9%	4,4%	-
Зајечар	35%	21%	-	-	50%	49%	-	--	12%	11%	3%	19%
Зрењанин	1%	2%	1%	1%	89%	88%	-	-	7%	6%	2%	3%
Јагодина	21%	14%	-	-	74%	83%	-	-	5%	3%	-	-
Крагујевац	-	6%	-	-	94%	93%	-	-	-	1%	6%	-
Краљево	2%	1%	-	-	97%	98%	-	-	1%	1%	-	-
Крушевац	2,7%	Н.п.	-	Н.п.	93,3%	Н.п.	-	Н.п.	1,9%	Н.п.	2,2%	Н.п.
Лесковац	4%	Н.п.	-	Н.п.	84%	Н.п.	-	Н.п.	1%	Н.п.	11%	Н.п.
Ниш	5%	4%	-	-	86%	85%	-	-	8%	10%	1%	1%
Нови Пазар	39%	Н.п.	-	-	53%	Н.п.	-	Н.п.	4%	Н.п.	4%	Н.п.
Панчево	15%	Н.п.	1,5%	Н.п.	82%	Н.п.	-	Н.п.	-	Н.п.	1,5%	Н.п.
Пожаревац	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.
Смедерево	21%	25,3%	-	-	77%	62,7%	-	-	1%	3,8%	2%	8,2%
Сомбор	3,1%	-	8,5%	1,7%	81,8%	97,6%	-	-	2,5%	0,7%	4,1%	-
Сремска Митровица	7%	Н.п.	7%	Н.п.	83%	Н.п.	-	Н.п.	3%	Н.п.	-	-
Суботица	-	1,2%	6%	1%	83%	86,8%	3%	2,8%	4%	2,4%	4%	5,8%
Ужице	4,3%	Н.п.	-	Н.п.	90%	Н.п.	2%	Н.п.	0,7%	Н.п.	3%	Н.п.
Чачак	5%	4%	-	-	93%	93%	-	-	1%	1%	1%	2%
Шабац	4%	6%	-	-	94%	92%	-	03%	2%	1,7%	-	-

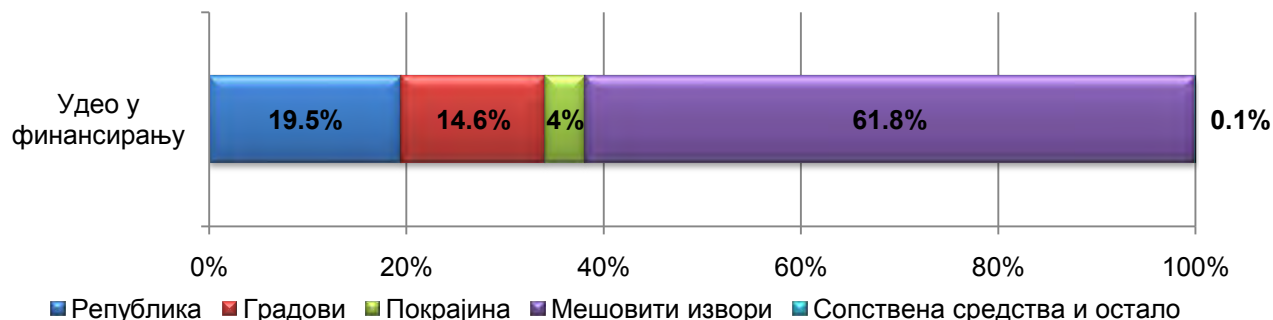
*Н.п. – нема података

✓ **Инвестициона улагања**

Када је реч о последњим инвестицијама у музеје у посматраним градовима, укупно је уложено 1.056.085,50 евра (56.746.918,46 динара). У улагањима највеће учешће имала је Република како кроз самосталне инвестиције, тако и удруженим улагањима са градовима или Покрајином. Самостално је Република издвојила 205.533,93 евра (17.779.951,20 динара). Градови су уложили 154.254,22 евра (813.504.831,53 динара). Приметан је недостатак улагања из сопствених средстава установа, те је једино нишки музеј издвојио 1.656,60 евра (155.603,00 динара) за набавку административне опреме.

У улагањима је као финансијер учествовао и Археолошки институт и то код поправке једног од музејских објеката у Врању са 266,15 евра (25.000,00 динара).

У једној инвестицији учествовао је и приватни сектор и то у Крушевцу приликом адаптације *Куће Симића*.

Приказ 4: Удео финансијера у инвестицијама музеја

Табела 7а: Инвестициона улагања у музејима

Град	Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Чачак	Реконструкција конака Јована Обреновића	Град Чачак	2005 – 2007	23.110,97	1.903.317,58
	Реконструкција конака Јована Обреновића	Република	2005 – 2007	33.269,25	2.739.909,20
	Опрема за Музеј	Град	2009.	4.929,17	463.000,00
	Опрема за Музеј	Република	2009.	745,23	70.000,00
	Реконструкција грејања	Град	2009.	2.171,81	204.000,00
Јагодина	Климатизација	Министарство културе	2007.	6.878,40	550.000,00
	Видео надзор	Министарство културе	2007.	56.278,00	4.500.000,00
	Реконструкција галерије	Република Србија	2009.	4.790,80	450.000,00
	Набавка опреме	Република Србија	2009.	1330,80	125.000,00
Крагујевац	Радови на канализацији	Град Крагујевац	2007.	4.756,18	380.305,47
	Грејање	Град Крагујевац	2007.	2.862,97	228.924,48
Краљево	Електронска и фотографска опрема	Град Краљево	2009.	1.322,38	124.212,00
	Опрема (видео надзор, опрема за лабораторију и остало)	Министарство културе и Град Краљево	2009.	18.577,41	1.744.989,00
Крушевац	Санација / адаптација <i>Куће Симића</i>	Град Крушевац и <i>Mercy corps</i>	2006/2007	94.339,6	8.000.000,00
Ниш	Грађевински радови	Буџет града	2009.	64.221,9	6.032.406,00
	Грађевински радови	Министарство културе	2009.	554,1	52.046,00
	Административна опрема	Министарство културе	2009.	4.343,6	407.996,00
	Административна опрема	Сопствена средства	2009.	1.656,6	155.603,00
	Опрема за културу	Буџет града	2009.	3.513,2	330.000,00
Шабац	Заштита	Буџет града Шапца	2008.	13.636,95	1.110.482,00
Смедерево	Радови у музејским депоима	Република и град Смедерево	2006 – 2008.	31.350,60	2.565.551,00
Сомбор	Замена прозора	Покрајина и Град	2008.	17.521,04	1.426.770,00
	Фасадно осветљење	Град	2008.	2374,54	193.363,00
	Унутрашња фасада	Град	2008.	18.847,93	1.534.821,00

Табела 76: Инвестициона улагања у музејима

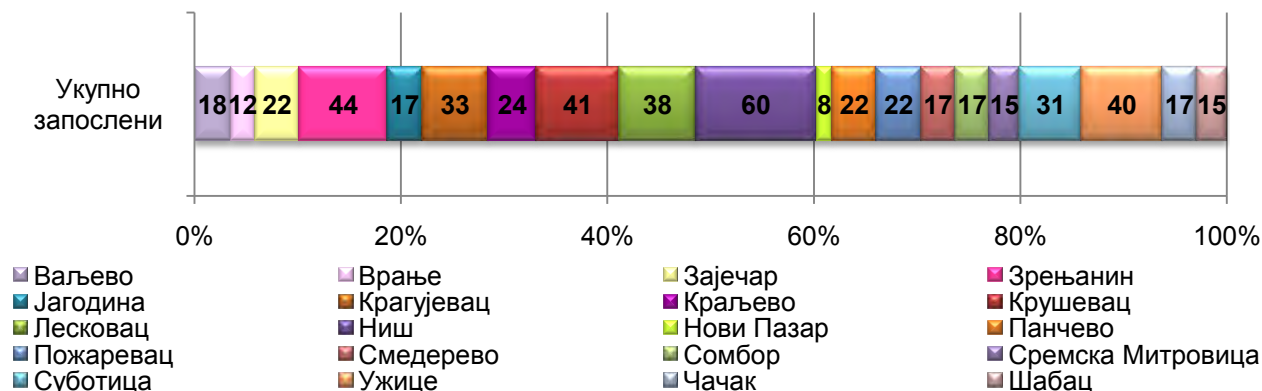
Град	Тип инвестиције	Финансијер	Година	Износ у еврима	Износ у динарима
Сремска Митровица	Постављање видео надзора, против пожарног и против провалног система	Покрајински секретаријат за културу	2007.	40.019,9	3.200.000,00
Ваљево	Послови реконструкције зграда Музеја са припремом нових поставки	Град Ваљево и републички буџет	2002-2007.	550.000,00	
Врање	Реконструкција и адаптација изложбеног простора и депоа	НИП Град Врање	2007.	102.541,30 (НИП) 12.506,22 (Град)	8.199.222,73 (НИП) 1.000.000,00 (Град)
	Јавни рад	Министарство економије и регионалног развоја	2009.	10.763,25	1.011.000,00
	Поправка објеката	Археолошки институт	2009.	266,15	25.000,00
Зајечар	Реконструкција Радул-беговог конака	Министарство економије	2008.	14.736,3	1.200.000,00
	Набавка опреме, адаптација галеријског простора, бизнис план, санитарни блок на Ромулијани	Министарство културе	2009.	66.048,7	6.204.000,00
Зрењанин	Компјутерска опрема	Покрајина	2007.	1.813,4	145.000,00
	Компјутерска опрема	Република	2007.	1.313,2	105.000,00
	Археолошка опрема	Република	2008.	4.482,3	365.000,00

• Кадрови

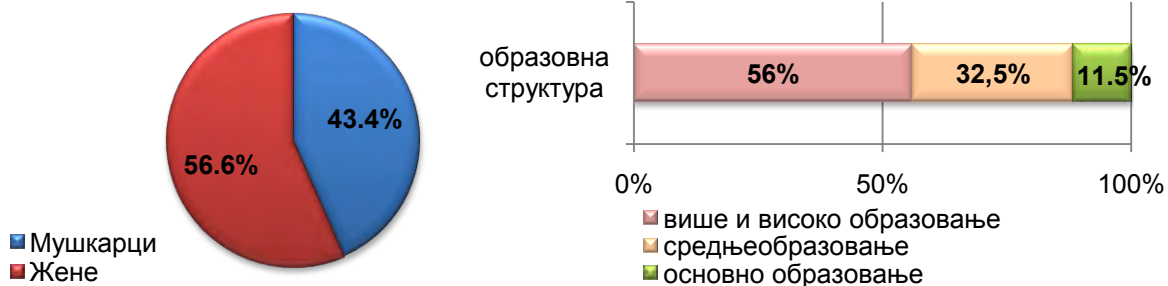
Укупан број стално запослених у 20 музеја који имају статус самосталне установе износи 509. Највише запослених има Народни музеј у Нишу (60), док је најмање запослених у Музеју Рас у Новом Пазару (8). У погледу полне структуре, број мушкарца је 221, док је жена 288.

Када је образовна структура у питању у већини музеја преовлађујуће су виша и висока стручна спрема. Процентуално највећу заступљеност више и високе стручне спреме имају музеји у: Новом Пазару (87,5%), Врању (75%), Јагодини и Сомбору (70,5%), Крушевцу (63,4%). У четири музеја (што чини 20% музеја) виша и висока стручна спрема заступљене су са мање од 50%. Једино је у панчевачком музеју тај однос 50:50. Сви музеји осим Музеја Рас у Новом Пазару имају и запослене са основном школом.

Приказ 5: Број стално запослених у музејима

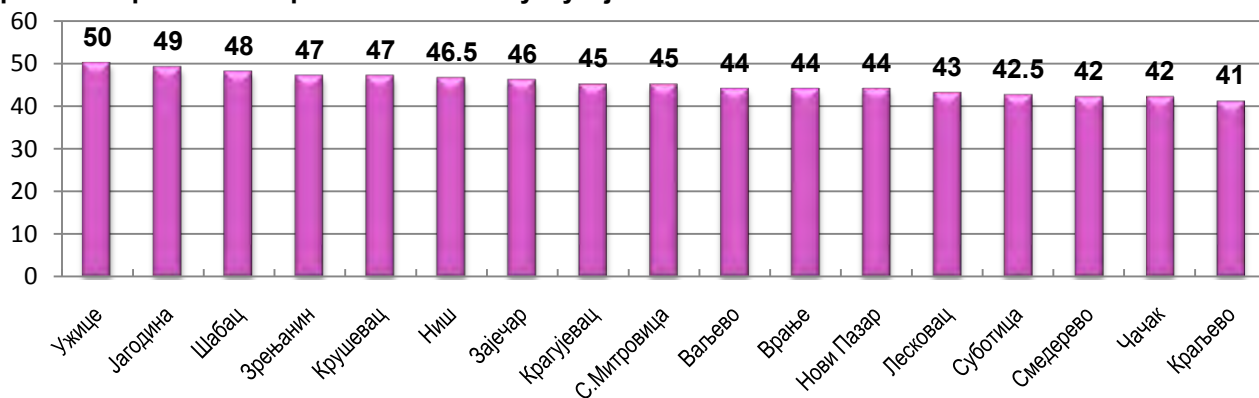


Приказ 6: Укупна полна и образовна структура запослених



Просек година старости запослених креће се у распону између 41 године, колико износи у Музеју у Краљеву до 50 година колики је старосни просек у ужичком музеју. Укупан старосни просек разматраних музеја је 45 година.

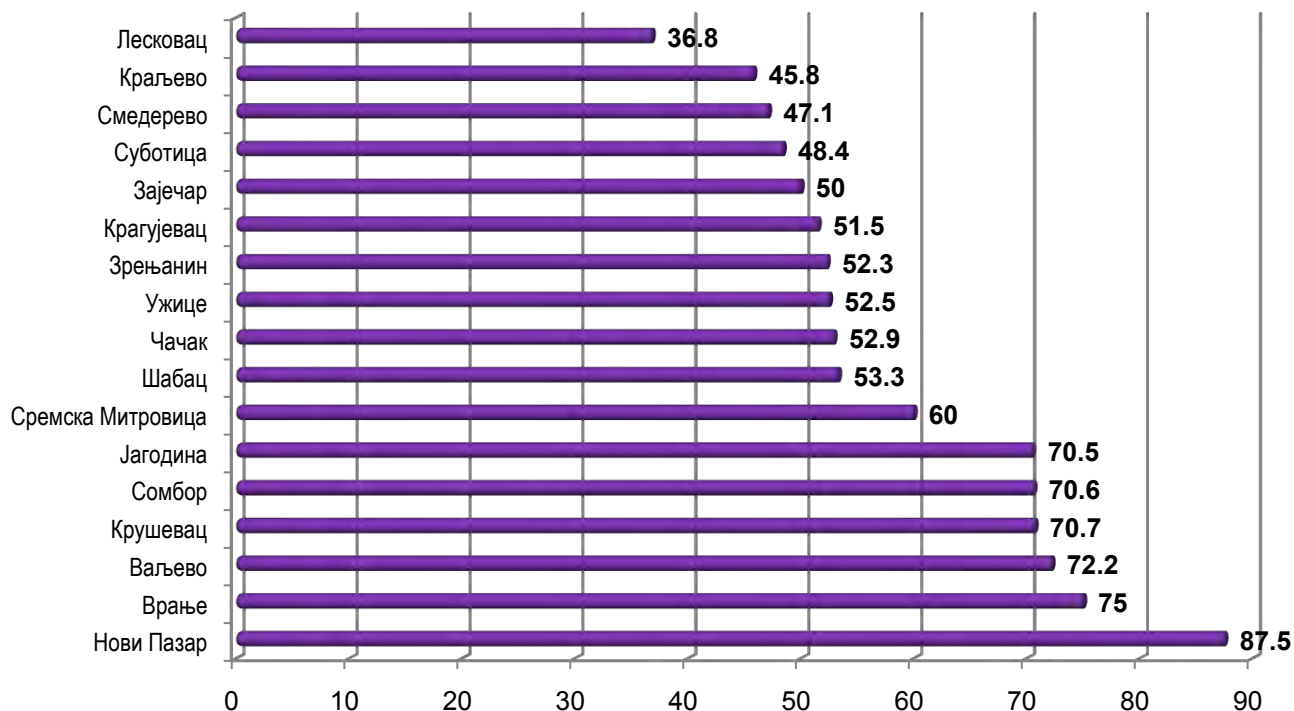
Приказ 7: Просечна старост запослених у музејима



Табела 8: Полна и образовна структура запослених у музејима (изражено у процентима)

Музеј	Мушкарци	Жене	ВСС	ССС	ОШ	Удео запослених у основној делатности
Ваљево	38,9%	61,1%	61,1%	33,3%	6,6%	72,2%
Врање	33,3%	66,7%	75%	16,6%	8,3%	75%
Зајечар	59%	41%	41%	50%	9%	50%
Зрењанин	36,3%	63,7%	52,2%	36,3%	11,3%	52,3%
Јагодина	52,9%	40,7%	70,5%	23,5%	5,8%	70,5%
Крагујевац	45,5%	54,5%	42,4%	45,4%	12,1%	51,5%
Краљево	45,8%	54,2%	58,3%	37,5%	4,1%	45,8%
Крушевац	51,2%	48,8%	63,4%	29,2%	7,3%	70,7%
Лесковац	57,9%	42,1%	44,7%	39,5%	15,8%	36,8%
Ниш	40%	60%	55%	40%	5%	Нема података
Нови Пазар	25%	75%	87,5%	12,5%	-	87,5%
Панчево	Нема података		52%	24%	24%	Нема података
Пожаревац	Нема података		40,9%	36,4%	22,7%	Нема података
Смедерево	23,5%	76,5%	58,8%	23,6%	17,6%	47,1%
Сомбор	Нема података		70,6%	17,7%	11,7%	70,6%
Сремска Митровица	33,3%	66,7%	62,5%	20%	12,5%	60%
Суботица	38,7%	61,3%	54,8%	38,7%	6,5%	48,4%
Ужице	42,5%	57,5%	62,5%	17,5%	20%	52,5%
Чачак	35,3%	64,7%	58,8%	29,5%	11,7%	52,9%
Шабац	33,3%	66,7%	53,3%	40%	6,7%	53,3%

Приказ 8: Процент запослених који се бави основном делатношћу (приказано у процентима)



Просек година старости запослених креће се од 41 године у Народном музеју у Краљеву, који има најмлађу старосну структуру кадрова, па до 49 година колико износи у Народном музеју у Ужицу.

Ангажовање сарадника - хонорарних сарадника, волонтера, војника, није редовна пракса музеја. То показује податак да свега шест музеја (30%) ангажује хонорарне сараднике, девет музеја (45%) има војнике на цивилном служењу војног рока, док четири музеја (20%) ангажује волонтере. Музеји у: Сремској Митровици, Сомбору, Врању, Новом Пазару и Јагодини немају ниједну од поменутих категорија сарадника.

Када је реч о броју сарадника, Завод не располаже потпуним подацима о њима, јер неки музеји који имају спољне сараднике нису навели њихов број. У приказу који следи истакнут је укупан број сарадника на основу података који су Заводу достављени.

Приказ 9: Укупан број сарадника ангажованих у 20 музеја



• Фондови

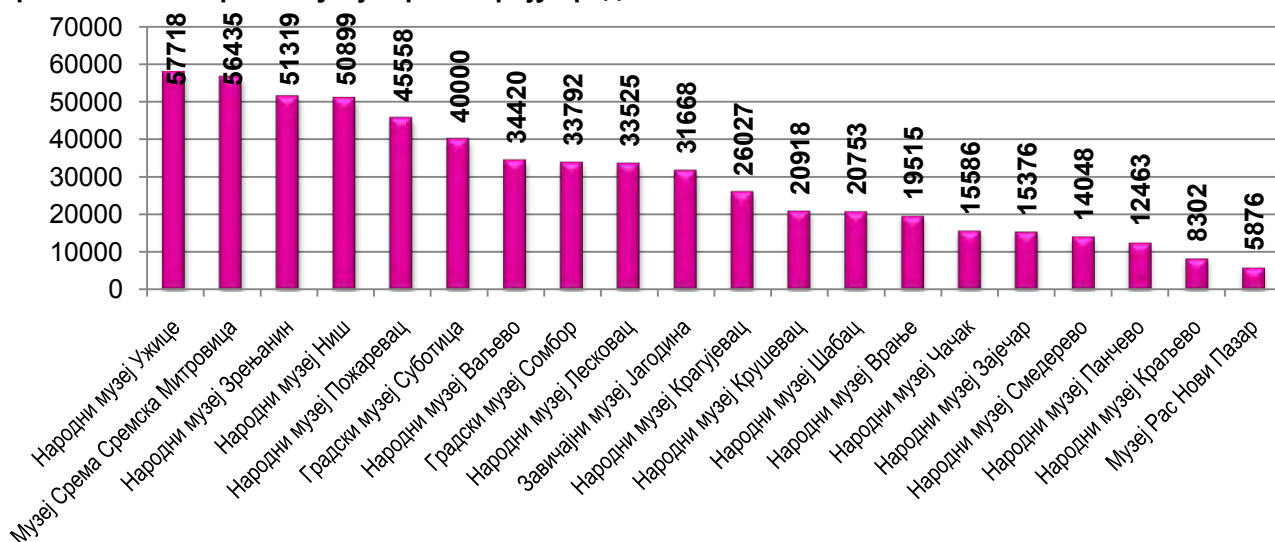
Највише предмета у фондovima има Народни музеј у Ужицу, док највише збирки има лесковачки музеј. Мали број конзервираних предмета упућује на потребу оснивања конзерваторских радионица и запошљавање већег броја стручњака у тој области. Изузимајући Народни музеј у Краљеву који је једини у потпуности конзервирао свој фонд, највећи удео конзервираних предмета има Народни музеј града Панчева. Обрађеност предмета је нешто боља, али су музеји са потпуно обрађеним фондом ретки.

Табела 9: Збирке музеја, број, заштита и обрада предмета

Музеј	Број предмета	Број збирки	% конзервираних предмета ¹	% обрађених предмета	Најбројнија збирка
Народни музеј Ваљево	34.420	5	9%	28,1%	Археолошка
Народни музеј Врање	19.515	7	17,3%	53,3%	Нумизматичка
Народни музеј Зајечар	15.376	7	36,7%	37,8%	Етнолошка
Народни музеј Зрењанин	51.319	13	Н.п.*	87,2%	Фотографска
Завичајни музеј Јагодина	31.668	5	18,8%	38,5%	Историјска
Народни музеј Крагујевац	26.027	4	10,9%	88%	Историјска
Народни музеј Краљево	8.302	5	100%	100%	Нумизматичка
Народни музеј Крушевац	20.918	10	25%	70%	Архивалије
Народни музеј Лесковац	33.525	9 великих и 14 малих	2,4%	25,7%	Фотографска
Народни музеј Ниш	50.899	12	13,9%	69,3%	Нумизматичка
Музеј Рас Нови Пазар	5.876	7	48,7%	58,3%	Археолошка
Народни музеј Панчево	12.463	5	61,2%	94,1%	Археолошка
Народни музеј Пожаревац	45.558	4	16,9%	Н.п.	Археолошка
Градски музеј Сомбор	33.792	8	Н.п.	100%	Нумизматичка
Народни музеј Смедерево	14.048	8	25,6%	22,5%	Нумизматичка
Музеј Срема Сремска Митровица	56.435	11	59,1%	57%	Нумизматичка
Градски музеј Суботица	Око 40.000	Н.п.	Н.п.	Н.п.	Н.п.
Народни музеј Ужице	57.718	11	Н.п.	12,2%	Фотографска
Народни музеј Чачак	15.586	6	28,4%	86,1%	Фотографска
Народни музеј Шабац	20.753	9	25,2%	85,4%	Нумизматичка

*Н.п. – нема података

Приказ 10: Рангирање музеја према броју предмета



¹ Удео конзервираних предмета рачунат је у односу на предмете који подлежу конзервацији.

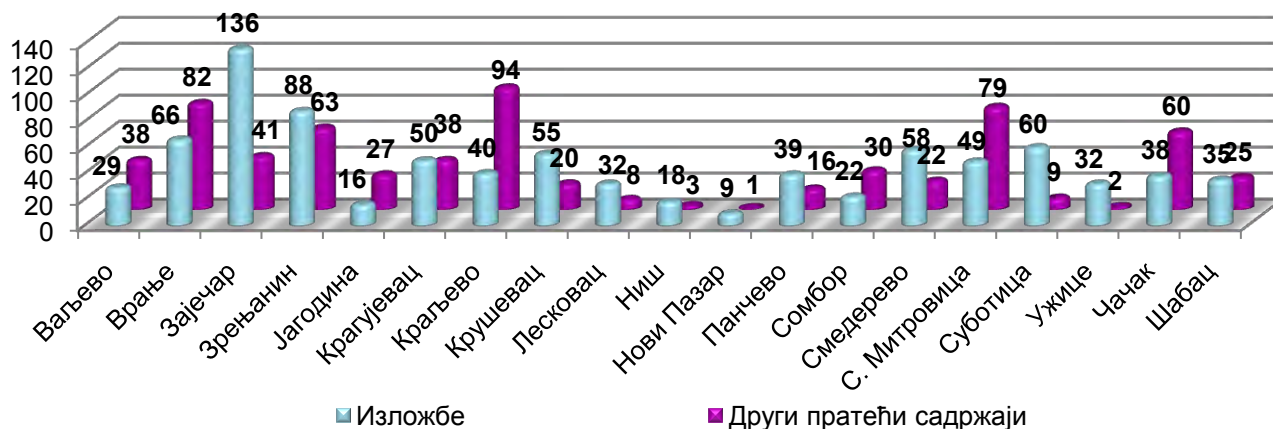
- **Активности**

Број изложби у периоду од 2006. до 2008. године², изузимајући сталне поставке, значајно варира од музеја до музеја, и креће се од девет у Новом Пазару до 136 у Зајечару. Поред Зајечара, у томе предњаче и: Краљево, Зрењанин, Врање.

Број пратећих садржаја у музејима, што подразумева организовање трибина, промоција, радионица и других програма, на годишњем нивоу такође значајно варира, од једног у Новом Пазару и два у Нишу и Суботици, до 82 пратећа садржаја у Врању.

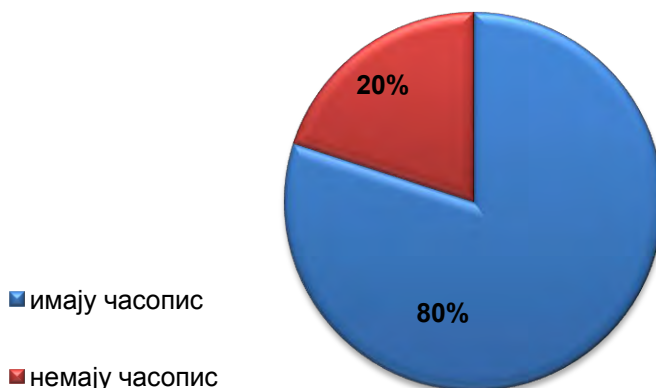
На основу ових података закључује се да седам музеја има више пратећих садржаја него изложби.

Приказ 11: Однос броја изложби и пратећих садржаја у музејима



Када је у питању издавачка делатност музеја, укупно 16 од 20 музеја има свој стручни часопис.

Приказ 12: Удео музеја који имају издавачку делатност



- **Публика**

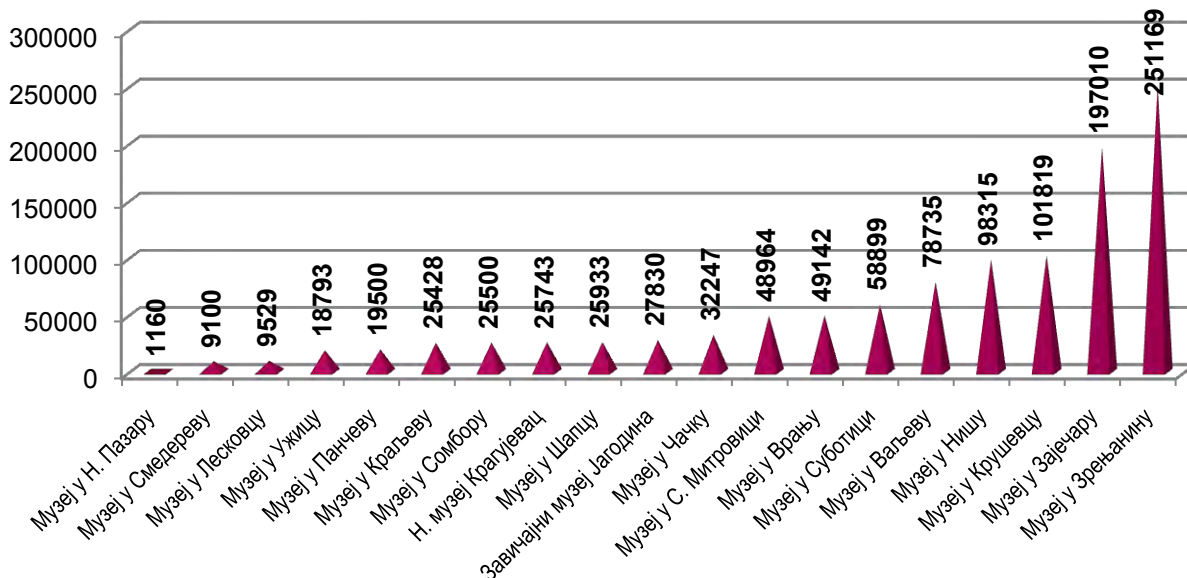
На основу попуњених упитника, закључује се да изванредан број музеја не води евиденцију о посећености својих установа. Уз то, сви музеји нису доставили податке који се односе на 2009. годину, тако да не располажемо подацима који се тичу броја публике у свих 20 музеја, те је компаративна анализа посећености већине музеја могућа само за период од 2006. до 2008. године. Компаративна анализа посећености не укључује Музеј у Пожаревцу јер исти није доставио податке ни за једну годину.

Да се публици не посвећује довољна пажња показује и чињеница да је свега пет од 20 музеја у упитнику истакло да ради истраживања потреба публике.

² Година 2009. није узета у обзир како би сви музеји били упоредиви у компаративном прегледу.

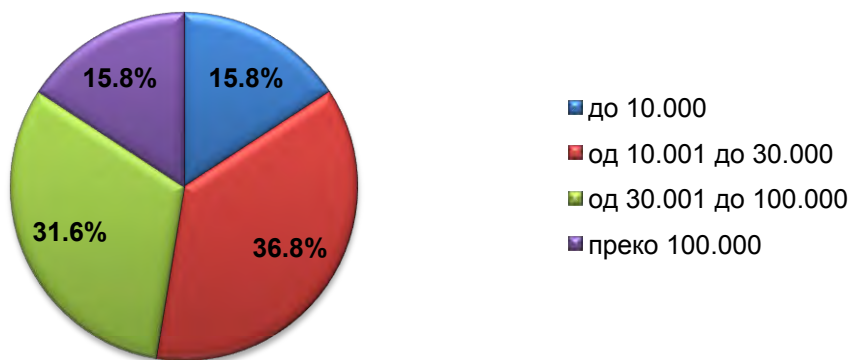
Броју посетилаца доприноси и учешће у манифестацији *Ноћ музеја*, када сви музеји имају значајан број посетилаца. У ту међународну манифестацију укључено је свих 20 музеја.

Приказ 13: Рангирање музеја и укупан број посетилаца музеја у периоду од 2006. до 2008. године (изузев пожаревачког музеја који није доставио податке о публици)



Највећи број посетилаца имао је Народни музеј Зрењанин (преко 250.000), а потом Народни музеј Зајечар (близу 200.000 посетилаца), док убедљиво најмању посећеност бележи Музеј у Новом Пазару са свега 1.160 посетилаца. Треба истаћи да је изузетно малом броју посетилаца у музеју у Смедереву допринела реконструкција депоа Музеја током 2008. године, тако да је Музеј, осим у једном краћем периоду, био затворен за посетиоце.

Приказ 14: Однос музеја према посећености у периоду од 2006. до 2008. године



- **Доступност музеја**

- ✓ **Радно време музеја**

Анализа радног времена показује да сви музеји раде шест дана у недељи. Већина музеја не ради недељом, док су музеји у Ваљеву и Смедереву понедељком затворени за посетиоце.

Музеји су углавном доступни посетиоцима до 16 или 17 часова. Једино музеј у Пожаревцу ради до 15 часова. Најдуже су отворени музеји у: Ваљеву, Сомбору, Зајечару (до 18 часова), Новом Пазару (до 19 часова), и петком у Ваљеву (до 21 час).

Према потреби, односно када су посете најављене за групе не мање од 10 особа, неки од музеја раде и недељом, као на пример сомборски и суботички.

Табела 10: Радно време музеја

Музеј	Радно време
Народни музеј Ваљево	уто-чет 10-18 часова, петак 10-21 час, недеља 10-15 h, понедељком не ради
Народни музеј Врање	пон-пет: 8-15 часова, суб-нед: 10-14 часова
Народни музеј Зајечар	8-18 часова
Народни музеј Зрењанин	пон-пет 8:30–18:30 часова; субота 8:30 – 12:30 часова; Изложбени салони: пон-пет 9-15 и 16-20; субота 9–13:30 и 17–21 часова; недеља 17–21 часова
Завичајни музеј Јагодина	пон-пет 8-17 часова, субота 10-17 часова, недељом уз најаву
Народни музеј Крагујевац	10-17 часова, викендом 10-14 часова
Народни музеј Краљево	пон-пет: 7-20 часова, викендом: 9-13 часова
Народни музеј Крушевац	8-18 часова, викендом 10-16 часова
Народни музеј Лесковац	уто-суб: 8-16 часова, понедељком не ради
Народни музеј Ниш	9-16 часова
Музеј Рас Нови Пазар	пон-пет: 8-19 часова
Народни музеј Панчево	7-20 часова
Народни музеј Пожаревац	пон-пет: 7-15 часова
Градски музеј Сомбор	пон-пет: 9-18 часова, 9-13 часова, и 18-21 часова (летње радно време); субота 9-13 часова; недеља 9-13 часова за најављене групе за не мање од 10 посетилаца
Народни музеј Смедерево	уто-пет: 10-17 часова, суб-нед: 10-15 часова, понедељком не ради
Музеј Срема С. Митровица	7-20 часова
Градски музеј Суботица	уто-пет: 10-16 часова, субота 10-13 часова по најави посетилаца и ван радног времена
Народни музеј Ужице	пон-пет: 7:30-15 часова, за посетиоце 9-17 часова
Народни музеј Чачак	пон-пет: 7-17 часова
Народни музеј Шабац	пон-пет: 7:30-19 часова

✓ **Интернет презентације**

Петнаест музеја, што чини 75% од анализом обухваћених музеја, има своје интернет презентације. Они музеји који их немају – Завичајни музеј у Јагодини, Народни музеј Краљево, Народни музеј Ниш, Народни музеј Панчево, и Народни музеј Врање, представљени су на званичним интернет презентацијама града.

• **Сарадња и умрежавање**

Музеји углавном сарађују са другим установама културе првенствено из својих средина. Како је манифестација *Ноћ музеја* међународног карактера у коју су укључени и музеји у Србији, тако њу посматрамо у контексту умрежавања, а потом и сарадње, јер у њој учествују и установе културе различитог типа. Свих 20 музеја укључено је у ту међународну манифестацију.

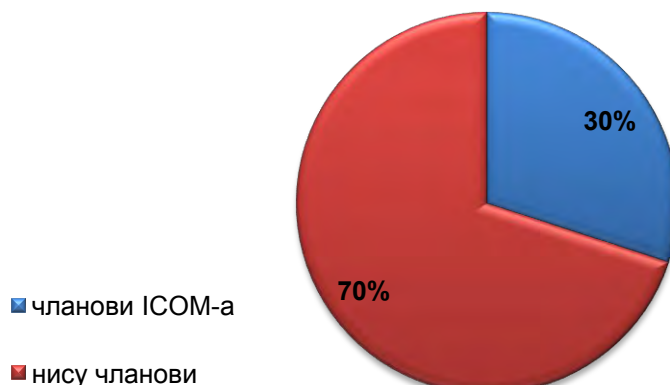
Када је у питању чланство у домаћим мрежама, на основу добијених одговора, 70% музеја, има чланство у Музејском друштву Србије, осим музеја у: Суботици, Зајечару, Новом Пазару, Лесковцу, Нишу и Врању. Једино музеј у Смедереву који је одговорио да има чланство у овом удружењу, не налази се на списку музеја на сајту Музејског друштва Србије

(http://mdsrbiija.org/index.php?option=com_content&view=article&id=56). На поменутом сајту стоји напомена да „Ако нема имена Вашег музеја, а мислите да сте члан МДС-а, могуће је да сте попунили Приступницу, али сте заборавили да уплатите годишњу чланарину.”³

³приступљено 26.3.2010.

Чланство у међународним организацијама има свега шест од 20 музеја (Зрењанин, Ваљево, Ниш, Лесковац, Шабац, Панчево) и то једино у ICOM-у.

Приказ 15: Музеји који су чланови ICOM-а



• Проблеми

Музеји су имали прилику да искажу своје проблеме и потребе који се односе на њихове просторне капацитете, финансирање, кадрове и програме. Међутим, нису сви музеји навели своје проблеме, што не значи да их немају.

Проблеми програмских активности се свode на недостатак средстава за већи број садржаја и веће учешће удруженог финансирања, те стога нису наведени у табели која следи.

Табела 11а: Приказ проблема у музејима

Музеј	Простор	Финансирање	Техничка опремљеност	Кадрови
Ваљево	недостаје простор како за депое, тако и за јавне комуникације	/	/	недостају историчари и археолози
Врање	/	/	/	/
Зајечар	недовољно простора за депое, изложбеног и канцеларијског простора	недовољно финансирање од стране локалне самоуправе	застаревање технике, нема средстава за систематско одржавање	недовољан и стручно неодговарајући кадар
Зрењанин	несређен радни простор у поткровљу и делу подрума	недостатак новца	недовољна техничка опремљеност	недостатак кадра - 1 археолог, 1 историчар уметности
Јагодина	недовољан простор	/	/	/
Крагујевац	недостатак простора за канцеларије и депое	финансирање пројеката	недовољна техничка заштита објекта и збирки и неопремљеност радионица и пословног простора	кустос библиотекар и упошљавање извршилаца у стручним одељењима
Краљево	/	недостатак финансијских средстава за технику и пројекте	/	/
Крушевац	недостатак простора за канцеларије и друге потребе музеја	недовољност средстава за остваривање значајних задатака Музеја	решење за функцион. инсуфицијенцију	у Конзерваторској служби / технолог/...
Лесковац	недостатак простора за лапидаријум	/	недостатак одговарајућих рачунара и друге опреме	/

Табела 11б: Приказ проблема у музејима

Музеј	Простор	Финансирање	Техничка опремљеност	Кадрови
Ниш	Музеј функционише у више зграда и више објеката	недовољно програмско финансирање	недовољна техничка опремљеност	недовољно стручних кадрова у основној делатности
Нови Пазар	недостатак простора			
Панчево	Тотална реконструкција траје сувише дуго, од лета 2006. године	/	/	/
Пожаревац	/	/	/	/
Смедерево	недостатак простора за тематске изложбе и канцеларије	недостатак средстава за програмске активности	/	/
Сомбор	недовољни простори депоа Недовољан простор и материјална средства за осавремењавање и реализацију изложбене делатности,	недовољно средстава за перманентну едукацију и публиковање музејског материјала и промовисање рада Музеја	непостојање конзерваторске радионице	недостатак документаристе за дигиталну обраду предмета
Сремска Митровица	потребне реконструкције обе зграде	финансирање у 2009. у застоју од стране Покрајинског секретаријата за културу, и пројекти се слабо финансирају	недостатак опреме	непостојање одређених кадрова
Суботица	недостатак простора	лоша дистрибуција новца и недостатак новца за програме	недостатак климатизације за потребе повремених и сталне изложбе	недостајући кадрови
Ужице	/	/	/	/
Чачак	простор је недовољан, неадекватан и дотрајао.	средства су недовољна, недовољна средства за реализацију.	недовољна техничка опремљеност	недовољан број извршилаца.
Шабац	неадекватно депоновање музеолошког материјала	недостатак новца за озбиљније пројекте.	непостојање конзерваторске радионице	недостатак дела стручне службе - Педагошка служба и конзерватор